

Asia: HE 16/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriöltä HE 16/2025 vp uutta rahapelijärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön liittyen. Pyydettyä selvityksenä opetus- ja kulttuuriministeriö kunnioittaen lausuu seuraavaa.

Lainsäädännön uudistus rahapelijärjestelmän osalta koskee opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla ensisijaisesti kulttuuripolitiikan osaston sekä nuoriso- ja liikuntaosaston toimialoja, joille rahapelijärjestelmään liittyvillä uudistuksilla tulee olemaan vaikutuksia. Näistä erityisesti nuorisotyön toimialalla alaikäisten suojelu markkinoinnilla ja liikuntatoimen toimialalla urheilusponsorointiin liittyvät kysymykset painottuvat eniten.

Nuorten median käyttötottumuksissa tapahtuneet muutokset tulee ottaa huomioon pohdittaessa alaikäisten suojelua rahapelimarkkinoinnissa. Perinteisen median, kuten lineaarisen television, radion ja lehtien merkitys nuorille on vähentynyt ja vastaavasti suoratoistopalveluiden, videonjakoalustapalveluiden ja sosiaalisen median parissa vietetty aika on lisääntynyt. Virtuaalisesti ja digitaalista teknologiaa hyödyntäen voidaan eri muodoissa toteuttaa kohdennettua mainontaa globaaleilla lähetysalustoilla. Tämä on jo monissa kansainvälisissä sarjoissa nähtävillä ja sen odotetaan kasvavan, kun urheiluliigat ja joukkueet etsivät uusia tulonlähteitä. Se myös muuttaa sponsoroinnin luonnetta ja se voi osaltaan lisätä markkinointia, jota on lainsäädännöllä mahdotonta säädellä. Kellonaikoihin perustuvien rajoitusten toimivuutta arvioitaessa on syytä ottaa huomioon, että ikäryhmistä eniten näyttöruutujen äärellä yöaikaan ovat 15–24-vuotiaat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä sitä, että, että lakiesityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota markkinoinnin kieltoon alaikäisille ja haavoittuvassa asemassa olevien osalta. On tärkeä, ettei alaikäisille saisi suunnata minkäänlaista rahapelimarkkinointia missään kanavassa, heille suunnatuissa tapahtumissa tai sisällöissä, eikä saisi esiintyä alaikäisiä henkilöitä. OKM näkee tärkeänä myös sen, että markkinointikieltoon sisältyisi myös säännös kiellosta markkinoida rahapelejä alaikäisille suunnatuissa urheilu- tai muissa yleisötapahtumissa. Lakiesityksessä alaikäisille suunnattuina pidettäisiin sellaisia julkaisuja, tapahtumia ja mainoksia, joiden kohderyhmä koostuisi pääasiassa lapsista ja nuorista tai niiden ensisijainen kohderyhmä olisivat lapset ja nuoret.

Sponsorointirajaukset alaikäisten markkinoinnissa osalta on jo aiemmin toteutettu muun muassa alkoholilainsäädännön myötä, joten ne eivät sinällään ole uusia asioita. Ministeriön näkemyksen mukaan urheiluseurat ja lajiliitot ovat näitä rajoituksia noudattaneet esimerkillisesti ja niiden noudattaminen rahapelijärjestelmän lakiesityksessä esitettyjen rajausten osalta ei tuottane ongelmia.

Valtion talousarviossa liikuntatoimeen on vuonna 2025 osoitettu 155 miljoonaa euroa, joista valtionavustusten määrä on 110 miljoonaa euroa, josta 115 liikuntaa edistävälle järjestölle myönnetään yleisavustuksia 40 miljoonaa euroa. Urheilun lajiliittojen osalta valtionavustus kattaa niiden kokonaismenoista noin 24 %.

Vastaavasti kunnat käyttävät vuosittain liikunnan edistämiseen noin 700 miljoonaa euroa.

Suomessa urheilusponsoroinnin kokonaismäärä vuonna 2024 oli Sponsorointibarometrin mukaan noin 190 miljoonaa euroa vuodessa. Ruotsissa urheilusponsoroinnin määrä on noin neljä kertaa suurempi eli 750 miljoonaa euroa. Tanskassa urheilusponsoroinnin määrä on Suomeen verrattuna kaksinkertainen eli noin 400 miljoonaa euroa.

Hallituksen esityksen valmistelun aikana urheilun sisällä on käyty vilkasta keskustelua erityisesti urheilun markkinointiin ja sponsorointiin liittyvien linjausten osalta. Moni toimija näkee ylioptimistisia mahdollisuuksia saada lisärahoitusta rahapelitoiminnan vapautuessa.

Muissa pohjoismaissa, kuten Ruotsissa ja Tanskassa rahapelimarkkinoiden vapautuessa sponsorointia ei millään tavoin erikseen rajoitettu. Sen seurauksena aiemmin Svenska Spelin ja Danske Spilin urheilusponsorointiin käytetty rahamäärä toimiluvan hankkineiden rahapeliyhtiöiden mukaan tultua alkuvaiheessa kaksinkertaistui. Sponsorointi kohdistui molemmissa maissa kansallisesti merkittäviin ja kansainvälisesti menestyviin lajeihin sekä myös yksittäisiin urheilijoihin. Hyöty ei kohdistunut kaikkiin urheilumuotoihin eikä alempien sarjojen joukkueiden rahoittamiseen.

Rahapeliyhtiöiden sponsorointi on alkuvuosista sekä Ruotsissa että Tanskassa merkittävästi pienentynyt. Sponsorointi on markkinaehtoista ja sen vuoksi se keskittyykin lajeihin, joita voidaan pelata ja erityisesti niihin, joita pelataan. Se tulee olemaan myös Suomessakin suunta. Asiantuntijat ovat arvioineet, että Suomessa vastaavalla tavalla urheilusponsoroinnin osalta näkyvimpien joukkuelajien maajoukkueet, liigat, yksittäiset urheilijat ja mahdollisesti yksittäiset kansainvälisesti näkyvät seurat ovat rahapeliyhtiöiden osalta pääkohteita.

Euroopan neuvoston yleissopimus urheilukilpailujen manipuloinnista (nk. Macolinin sopimus) avattiin allekirjoituksille 18.9.2014, jolloin myös Suomi allekirjoitti sen. Yleissopimus valmisteltiin pitkälti Suomen johdolla. Sopimuksella on tällä hetkellä 43 allekirjoittajaa, joista 14 on ratifioinut sopimuksen. Sopimus astui voimaan 1.9.2019.

Yleissopimuksella pyritään torjumaan urheilukilpailujen manipulointia ottamalla käyttöön ehkäiseviä ja havaitsevia mekanismeja sekä seuraamuksia, erityisesti rikosseuraamuksia. Lisäksi yleissopimuksella edistetään viranomaisten, urheilujärjestöjen ja urheiluvedonlyönnin toimeenpanijoiden välistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Sopimuksen toimeenpano edellyttää urheilujärjestöjen, sopimusosapuolina olevien valtioiden ja vedonlyöntisektorin toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama urheilun eettisten asioiden neuvottelukunnan työjaosto on sopimuksen edellyttämä kansallinen toimintaryhmä. Sillä on ajantasainen kilpailumanipulaation tilannekuva Suomessa ja se päivittää säännöllisesti eri lajien manipulaation uhka-arviota sekä seuraa manipulaation kansainvälistä tilannetta. Toimintaryhmää johtaa Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, jonka tehtävänä on myös mm. urheilun toimijoiden manipulaation vastainen koulutus, lajiliittojen manipulaation vastaisen toiminnan arviointi sekä ilmoituskanavan ylläpito ja tutkinta.

Suomi ei ole vielä ratifioinut yleissopimusta. Koska kyseessä on sekasopimus, Euroopan unionin jäsenvaltioiden on aiemmin katsottu voitavan edetä ratifiointiin vasta sen jälkeen, kun toimivaltakysymykset unionin ja jäsenvaltioiden välillä on ratkaistu (neuvoston oikeudellisen yksikön lausunto 10285/15). Malta on blokanut päätökset EU:n liittymisestä yleissopimukseen siinä olevan laitonta rahapelaamista koskevan määritelmän vuoksi. Huolimatta edellä mainitusta kahdeksan EU:n jäsenmaata on ratifioinut sopimuksen. Viimeisin ratifioija on Ruotsi.

Lakiesityksessä ei ole ollut mahdollista selvittää hallitusohjelmassa uudistukselle asetetun tavoiteaikataulun vuoksi tarkemmin mahdollista tarvetta urheilupetoksen tai muun kilpailumanipulaatiota nimenomaisesti koskevan teon kriminalisointia ja esitykseen ei sisälly ehdotuksia tältä osin. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan myöskään kaikkia muita valmistelun aikana esille nostettuja kilpailumanipulaation vastaisia toimenpiteitä ei ole hankeaikataulun vuoksi ehditty selvittämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on huhtikuun alussa käynnistänyt valmistelut em. yleissopimukseen ratifioimiseksi.